

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาในการเยียวยาความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อจะแก้ไขปัญหาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าขายตรงที่ไม่ปลอดภัย รวมถึงการเรียกคืนสินค้าขายตรงที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันสินค้าขายตรงนั้นมีจำหน่ายกันอย่างแพร่หลาย และการบริการดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อร่างกาย ชีวิต อนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภคที่บริโภคสินค้า ดังนั้นความปลอดภัยในร่างกายชีวิต อนามัย และทรัพย์สินของผู้บริโภค จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งที่บุคคลใดจะล่วงล้ำ หรือละเมิดสิทธิดังกล่าวมิได้ ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนย่อมจะมีอยู่ในฐานะที่เป็นมนุษย์ จึงจำเป็นที่จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้าขายตรงที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว

4.1 วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law)

การวิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น หลักในการพัฒนากฎหมายความรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability Law) ในหลาย ๆ ประเทศได้ใช้ 3 แนวทางผสมผสานกันไปอันได้แก่

4.1.1 ปัญหาความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability Approach)

ปัญหาของการนำหลักความรับผิดตามสัญญามาใช้ เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีและวิทยาการทางวิทยาศาสตร์ในทางผลิตสินค้ารวมถึงการบริการจัดการและระบบการตลาดมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ขั้นตอนในการผลิตและการจัดจำหน่ายยุ่งยากขึ้น สินค้าที่ซื้อขายผ่านพ่อค้าคนกลางหลายทอดทำให้การนำ Doctrine of Privity มาใช้จะทำให้ผู้บริโภคที่ไม่ได้เป็นผู้ซื้อสินค้านั้นมาเองไม่อาจฟ้องร้องได้เพราะไม่ใช่คู่สัญญากับผู้ขาย ส่วนผู้เสียหายที่ซื้อสินค้านั้นก็ฟ้องร้องได้เฉพาะพ่อค้าปลีกเท่านั้นไม่สามารถฟ้องพ่อค้าส่งหรือผู้ผลิตได้เช่นกัน

หลักความรับผิดทางสัญญาของประเทศไทยนั้น ตามกฎหมายแพ่งนั้นถือว่าผู้ที่จะมีสิทธิฟ้องเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมไ้ได้นั้นจะต้องเป็นสัญญาระหว่างกันเท่านั้นจึงจะสามารถฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนได้ ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องหรือเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่ไม่ใช่ผู้ที่ซื้อสินค้าและบริการนั้นไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนได้เนื่องจากมิได้มีนิติสัมพันธ์ใดๆ กับผู้ซื้อหรือผู้ผลิต ประกอบกับการทำสัญญานั้นผู้ขายหรือผู้ผลิตมักมีอำนาจต่อรองมากกว่า และมักจะกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดไว้ในสัญญา ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดข้อจำกัดในความรับผิดขึ้น ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรม ซึ่งในส่วนของต่างประเทศจะมีการกำหนดให้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถฟ้องร้องผู้ผลิตสินค้าได้หากว่าพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดมาจากขั้นตอนการผลิต โดยแม้ว่าผู้บริโภคหรือผู้เสียหายจะไม่ใช่คู่สัญญากับผู้ผลิตสินค้าก็ตาม ดังนั้นมาตรการในการแก้ไขปัญหาจึงควรมีการนำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้บังคับแก่ผู้ผลิต เพื่อให้ผู้ผลิตรับผิดชอบในความผิดที่ควรคาดหมายได้จากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

4.1.2 ปัญหาความรับผิดทางละเมิด (Negligence Liability Approach)

ปัญหาในการฟ้องร้องคดีในทางละเมิดมีปัญหาคือ ผู้เสียหายจะต้องรับภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ขายหรือผู้ผลิต ซึ่งกระทำได้ยากเนื่องจากเทคโนโลยีทางการผลิตและการบริหารงานด้านการตลาดรวมถึงข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการทั้งสิ้น และเป็นความลับทางการค้าของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ทำให้ผู้เสียหายไม่มีโอกาสที่จะทราบข้อมูลจากผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการได้เลย และการนำสินค้าออกตลาดนั้นก็ผ่านมือพ่อค้ามาหลายทอดกว่าจะถึงมือผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากสินค้า

โดยตามกฎหมายของต่างประเทศนั้น ในหลายๆประเทศจะกำหนดให้นำหลัก “Res Ipsa Loquitur” มาใช้โดยหลักการการพิสูจน์ให้แก่จำเลยหรือผู้ผลิต ซึ่งจำเลยหรือผู้ผลิตสินค้าจะต้องแสดงให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเพราะโจทก์หรือผู้บริโภค และความเสียหายไม่ได้เกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อของตน

หลักความรับผิดทางละเมิดในประเทศไทยนั้น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิด (Liability Based of Fault) ตามทฤษฎีของความผิด (Fault Theory) โดยผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ละเมิด จะเห็นได้ว่าภาระการนำสืบตกอยู่กับผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า ซึ่งการนำสืบทำได้ยากเพราะข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้นรวมถึงขั้นตอนในการผลิตอยู่ที่ผู้ผลิต

ทั้งสิ้นทำให้การนำสืบพิสูจน์มาสามารถทำได้ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการในการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดจากกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม

4.2 วิเคราะห์ปัญหาการเยียวยาทางกฎหมายในการกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นมีปัญหาที่ควรพิจารณาดังนี้

4.2.1 ปัญหาการฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ปัญหาการฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเนื่องมาจากสินค้าบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้แก่ การฟ้องร้องให้รับผิดชอบทางสัญญาหรือการฟ้องร้องให้รับผิดชอบในทางละเมิด

4.2.1.1 ปัญหาการฟ้องร้องให้รับผิดชอบทางสัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขายนั้น ได้บัญญัติเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าไว้ในมาตรา 472 ว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินค้าซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดีประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

กฎหมายใช้คำว่าความชำรุดบกพร่อง แต่ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มิได้ใช้คำนี้และไม่มีกำหนัดนิยามเอาไว้ จึงมีประเด็นให้วิเคราะห์ว่าหากสินค้าที่ซื้อไปนั้นชำรุดบกพร่องหรือเสื่อมประโยชน์ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าวจะคุ้มครองผู้บริโภคด้วยหรือไม่ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมีการเพิ่มคำนิยามคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” ไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย เพื่อครอบคลุมถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ในเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นจำต้องมีอยู่ก่อนแล้วในขณะที่ทำสัญญาเพราะหากความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นภายหลังผู้ผลิตหรือผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบ การนำกฎหมายลักษณะซื้อขายนั้นใช้บังคับระหว่างคู่สัญญา คือ ผู้ซื้อและผู้ขายมาใช้ในการฟ้องร้องดำเนินคดี Product Liability นั้นมีข้อจำกัด กล่าวคือ กฎหมายลักษณะซื้อขายนั้นใช้บังคับระหว่างคู่สัญญา คือ ผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น ดังนั้นหากผู้ซื้อได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าที่ชำรุดบกพร่องของสินค้าไม่ใช่ผู้

ซื้อสินค้าจากผู้ขาย บุคคลที่ไม่ใช่คู่สัญญาขอมไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบตามสัญญาซื้อขายที่ผู้ขายทำไว้กับผู้ซื้อได้

4.2.1.2 ปัญหาการฟ้องร้องให้รับผิดชอบละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 นั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามารถฟ้องร้องผู้ผลิตหรือผู้ขายตามหลักเกณฑ์ละเมิดได้หากปรากฏว่าสินค้าที่ซื้อมามีความไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ซื้อก็ตาม แต่ในการนำกฎหมายลักษณะละเมิดมาฟ้องร้องดำเนินคดี Product Liability นั้นจะเห็นว่า ตามลักษณะกฎหมายละเมิดนั้นผู้กล่าวอ้างหรือผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ทำละเมิดนั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งภาระการพิสูจน์นั้นกระทำได้ยาก เนื่องจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้บริโภคไม่อาจทราบรายละเอียดข้อมูลสินค้า หรือขั้นตอนการผลิต เพราะข้อมูลต่าง ๆ นั้นอยู่ที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจึงทำให้ไม่สามารถนำสืบพิสูจน์ได้

ในต่างประเทศจะมีการกำหนดให้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ โดยกำหนดให้ฝ่ายผู้ผลิตหรือผู้ขายนั้นเป็นผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นไม่ได้เกิดขึ้นมาจากการกระทำของตนเอง แต่เกิดจากการกระทำของผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหาย หากผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ ผู้ผลิตหรือผู้ขายก็จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

จากแนวทางตามกฎหมายของต่างประเทศจะเห็นว่าการกำหนดหน้าที่หรือภาระการพิสูจน์ไว้ที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคหรือผู้เสียหายเพราะผู้บริโภคหรือผู้เสียหายไม่ได้รู้ถึงวิธีการผลิตสินค้าต่างๆที่มีความซับซ้อน จึงเป็นการยากที่ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจะสามารถพิสูจน์ว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้าเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้

4.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการฟ้องคดี

ปัญหาของการฟ้องคดีของผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นอาจจะฟ้องคดีเองหรืออาจฟ้องโดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือสมาคม ซึ่งการฟ้องคดีมีปัญหาที่ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งการดำเนินการในชั้นศาลนั้นใช้ระยะเวลาอันเป็นปี ไม่สามารถที่จะกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้ทำให้ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้ ทำให้ไม่สามารถชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคทันทั่วทั้งที่ ประกอบกับขั้นตอนในการดำเนินคดีของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีช่องทางให้ผู้ประกอบการหรือประวิงเวลาในการดำเนินคดี ทั้งๆ ที่คดีคุ้มครองผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ข้อเท็จจริงชัดเจนว่าได้มีการละเมิดสิทธิของบริโภค เช่นกรณีผิด

สัญญาไม่ก่อสร้างบ้านให้แล้วเสร็จ หรือไม่โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินและสิ่งก่อสร้างและเมื่อเสร็จการพิจารณาแล้วว่าการที่จะดำเนินการให้แก่ผู้บริโภครและผู้ที่มีความเสียหายจากสินค้า

ในการเรียกร้องให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ให้รับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้บริโภคอาจฟ้องคดีเองโดยตรงโดยการ ใช้สิทธิทางศาล โดยอาจฟ้องคดีเองโดยตรงหรือมอบอำนาจให้แก่บุคคลอื่นดำเนินแทนก็ได้ ซึ่งการดำเนินคดีนั้นใช้เวลานานและเสียค่าใช้จ่ายสูงแม้จะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัติฯดังกล่าวก็ตาม ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสม และในคดีความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเหล่านี้มักมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน บางรายอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถฟ้องคดีได้ ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ไม่ได้รับการเยียวยาชดเชยความเสียหายอย่างเป็นธรรม

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเมื่อได้รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้ว จะต้องตรวจสอบว่าเรื่องราวดังกล่าวอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดที่จะเยียวยาแก้ไขความเดือดร้อนได้ ก็จะต้องดำเนินการจัดส่งเรื่องราวเรียนดังกล่าวให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงพิจารณาดำเนินการ

4.3 ปัญหาการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน

ปัญหาการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ปัญหากรณีตามสัญญา

การเรียกร้องให้ผู้สัญญารับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้นั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องเป็นคู่สัญญาระหว่างกันเท่านั้นจึงจะเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนได้ ดังนั้น หลักความสัมพันธ์ทางสัญญานับเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถเรียกร้องความเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการได้ เนื่องจากบางครั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าอาจไม่ใช่คู่สัญญาโดยตรงกับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ และถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์จากหลักกฎหมายมารับประกันสินค้า (Warranty) ก็ตามแต่ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเป็นผู้ที่อำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจึงมักเป็นผู้ที่กำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นความรับผิดไว้ในสัญญา ซึ่งทำให้ผู้บริโภคซึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะต่อรองข้อสัญญาใดๆ ได้ ไม่ได้รับประโยชน์จากหลักกฎหมายดังกล่าว

4.3.2 ปัญหาการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากความชำรุดบกพร่องหรือสินค้าไม่ปลอดภัยตามกฎหมายละเมิด

ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องพิสูจน์ถึงการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ซึ่งการที่จะพิสูจน์นั้นทำได้ยากเนื่องจากผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่อาจตรวจสอบและไม่รู้ถึงขั้นตอนการผลิตที่สูงขึ้นอันเนื่องมาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สูงขึ้นประกอบกับการที่จะพิสูจน์ต้องอาศัยผู้ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงทำให้การนำสืบพิสูจน์เป็นไปได้ยาก จึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายดังกล่าวไม่ได้รับการชดเชยและเยียวยาความเสียหายได้เท่าที่ควร

4.3.3 ปัญหากรณีกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

การเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนจากกรณีที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นได้นำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ ซึ่งเป็นความรับผิดที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิด แม้ผู้ผลิตจะขาดความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิต ผู้ผลิตก็ยังคงรับผิดในความเสียหายนั้น เว้นแต่จะเข้าหลักยกเว้นความรับผิดที่ผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น แต่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ได้บัญญัติถึงขั้นตอนการเรียกร้องค่าเสียหายที่แน่นอนและชัดเจน และยังคงต้องนำหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาปรับใช้แก่การพิจารณาคดีในกรณีที่เกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

การกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 2 นั้นบัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับตั้งแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป”

ตามบทมาตราดังกล่าวจะเห็นว่าพระราชบัญญัตินี้ได้ประกาศแล้วในราชกิจจานุเบกษาแต่หากสินค้าที่ผลิตออกมา ณ ปัจจุบัน มีความชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ผลิตนั้นขาดความปลอดภัยขึ้น แต่สินค้านั้นได้นำออกขายเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศนี้ กฎหมายฉบับนี้จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคหรือไม่ และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้บริโภคจะฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาและให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงควรที่จะกำหนดให้มีความชัดเจนว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นหรือนำมาเพื่อจำหน่ายนั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือเป็นสินค้าที่อันตรายแม้ผู้ผลิตหรือผู้ขายจะจำหน่ายสินค้าที่ผลิตหรือนำเข้ามานั้นขายเมื่อกฎหมายครบกำหนดก็สามารถที่จะฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามกฎหมายนี้ได้

ตามมาตรา 4 คำนิยาม ความเสียหายนั้น ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเห็นว่ากฎหมายให้ความสำคัญคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยใน ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน เท่านั้น การที่บัญญัติแบบนี้เห็น ว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ออกมาเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค และเป็น การยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นสินค้าที่ผลิตหรือนำเข้ามา จำหน่ายก็ควรที่จะมีมาตรฐานและมีความปลอดภัยในตัวสินค้า ดังนั้นเมื่อสินค้านั้นไม่ปลอดภัยแม้ ผู้บริโภคไม่ได้รับความเสียหาย แต่เห็นเป็นประจักษ์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือเป็น สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ก็ควรที่จะให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าวได้

ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า “นอกจากสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่ กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย...” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้เมื่อมีความเสียหาย เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือเกิดจากความไม่ปลอดภัยของสินค้ายังคงต้องนำหลัก กฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาเป็นหลักในการเรียกร้องค่าเสียหาย และนอกจาก ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดที่กำหนดไว้นั้นจึงจะให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหาย ดังนั้นการที่กำหนดให้เรียกร้องได้ตามหลักกฎหมายทั่วไปนั้น จะเห็นว่าการ เรียกร้องและการพิสูจน์ค่าเสียหายนั้นผู้บริโภคไม่สามารถได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม ดังนั้น การกำหนดค่าเสียหายแม้จะไม่ควรมีหลักเกณฑ์เป็นตัวเงินแน่นอนตายตัวแต่ก็สมควรมีการกำหนด ค่าเสียหายขั้นต่ำในแต่ละกรณีเอาไว้เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความเป็นธรรมและได้รับการเยียวยา อย่างเหมาะสม การที่กำหนดเพียงค่าเสียหายตามความเป็นจริงนั้นทำให้ผู้ผลิตและผู้ประกอบการ ไม่เกรงกลัวเพราะค่าเสียหายที่ศาลสั่งมีมูลค่าไม่สูง ประกอบกับผู้บริโภคหรือผู้เสียหายไม่ใช่สิทธิ ในการดำเนินคดีอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ อาทิ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแม้จะได้รับยกเว้น ค่าธรรมเนียมก็ตาม ความล่าช้า และภาระการพิสูจน์ความเสียหาย และการขาดผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบพิสูจน์ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยก็ต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจำทนต่อสินค้านั้น ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้ ที่ออกมานี้วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในสังคมไทยให้สูงขึ้น ก็ควรที่จะมีการกำหนดความรับผิดชอบเอาไว้ให้ ชัดเจนและกำหนดความรับผิดชอบในเชิงลงโทษผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการให้แน่ชัด เพื่อผู้ผลิตหรือ ผู้ประกอบการจะได้ใช้ความระมัดระวังในการผลิตสินค้าหรือในการนำสินค้าเข้ามาจำหน่ายใน ประเทศ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 บัญญัติว่า “ค่าเสียหายที่เรียกค่าเสียหายทางจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อ จิตใจ” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเรียกค่าเสียหายทางจิตใจนั้นจะเรียกได้ต่อเมื่อมีผลเกิดขึ้นจากความเสียหายต่อร่างกาย ดังนั้นการที่ผู้บริโภคได้รับแต่ความเศร้าโศกเสียใจหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถเรียกค่าเสียหายดังกล่าวได้ และตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็มีได้ระบุถึงการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวไว้ ดังนั้นการพิจารณาถึงค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ จึงต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเพียงอย่างเดียว ซึ่งตรงนี้ควรจะระบุถึงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายและประเภทของค่าเสียหายดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน และกำหนดความเสียหายขั้นต่ำไว้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินคดี

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (2) บัญญัติว่า “หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ...” จะเห็นได้ว่าการกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรับผิดชอบเพียงสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงเพียงพอต่อการเยียวยาหรือไม่ เนื่องจากการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ซึ่งบางครั้งผู้เสียหายจะไม่ได้รับค่าเสียหายเต็มตามข้อมูลฟ้องที่เรียกได้ ประกอบกับการที่พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้นได้บัญญัติไว้ว่ามาตรา 11 ว่าจะให้ศาลมีอำนาจให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง จะเห็นว่าการที่กฎหมายได้กำหนดค่าเสียหายไว้โดยกำหนดค่าเสียหายไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงนั้น เป็นการจำกัดความรับผิดของผู้ผลิตหรือผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวนี้ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ที่มีความได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะบางกรณีจะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์และฐานะของผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายรวมถึงฐานะของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการด้วย ดังนั้นการที่กำหนดความรับผิดในการกำหนดค่าเสียหายให้มีความชัดเจนขึ้นเพื่อที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างเป็นธรรมสมกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

4.4 ปัญหาการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ในเรื่องของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้บัญญัติเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่มไว้ 49 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 222/1 ถึง มาตรา 222/49 โดยบุคคลที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีแบบกลุ่มได้นั้น ต้องเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงและหลักกฎหมายเดียวกัน คือ มีข้อเท็จจริงร่วมกันที่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องร่วมกันของกลุ่มบุคคล และมีสภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับ และข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาที่เหมือนกัน และมีลักษณะเฉพาะของกลุ่มบุคคลเหมือนกัน แม้ว่าจะมีลักษณะของความเสียหายที่แตกต่างกันก็ตาม สามารถแต่งตั้งตัวแทนสมาชิกกลุ่มให้เป็นโจทก์ยื่นคำร้องขอดำเนินคดีแบบกลุ่มพร้อมกับการยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณานุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ โดยผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงและหลักกฎหมายเดียวกันจะอยู่ในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม และเฉพาะสมาชิกกลุ่มที่เป็นโจทก์เท่านั้นที่จะมีฐานะเป็นคู่ความในคดี

จากหลักการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องคดีแทนสมาชิกคนอื่น ๆ ได้ ซึ่งหลักการตรงนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่ามีปัญหาอยู่ เนื่องจากหลักการนี้จะไม่สามารถมีหน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค เข้ามาเป็นโจทก์ เป็นตัวแทนฟ้องคดีแบบกลุ่มแทนผู้เสียหายทั้งหมดได้เลย โดยหลักการฟ้องคดีผู้บริโภคโดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายสามารถร้องเรียนต่อสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค และสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคหากเห็นว่าผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม และประสงค์จะต่อสู้คดี สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคก็สามารถฟ้องคดีแทนผู้เสียหายได้เลย และไม่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีด้วย แต่หากเป็นการดำเนินคดีแบบกลุ่มในคดีผู้บริโภค เมื่อกฎหมายกำหนดหลักการให้บุคคลที่จะฟ้องต้องเป็นสมาชิกกลุ่มเท่านั้นหรือต้องเป็นผู้เสียหายเท่านั้น จากหลักการนี้ทำให้สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดี หรือหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ไม่มีสิทธิดำเนินคดีแทนผู้บริโภคซึ่งเป็นจำนวนมากนั้นได้ ผู้วิจัยจึงมองว่าทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมากนั้นไม่ได้รับสิทธิ ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือคำแนะนำ จากสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค หรือหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ ที่ให้การช่วยเหลือคดีผู้บริโภคอยู่ ซึ่งหากผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสามารถเป็นโจทก์ฟ้องร้องดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก เพราะสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหน่วยงานที่มีเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีผู้บริโภคเป็นอย่างดี มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษา และมีอำนาจต่างๆ เช่น การเรียกผู้ประกอบการ

หรือผู้ผลิตเข้ามาเจรจาใกล้เคียงเพื่อหาทางเยียวยา ก่อนฟ้องคดีได้ และหากสำนักงานคณะกรรมการ
ผู้บริโภคเข้ามา มีบทบาทตรงนี้อาจส่งผลให้คดีที่จะนำไปสู่ศาลนั้น น้อยลงด้วย

การฟ้องร้องคดีโดยการดำเนินคดีแบบกลุ่มนั้น ในต่างประเทศก็ไม่มีบัญญัติให้หน่วยงาน
ของรัฐดำเนินการฟ้องคดีแทนผู้เสียหายได้ คงมีแต่ผู้เสียหายรวมตัวกันแล้วแต่งตั้งตัวแทนกลุ่มเข้า
มาฟ้องคดีแทนสมาชิกกลุ่มเช่นเดียวกับของประเทศไทย โดยการจะดำเนินคดีแบบกลุ่มใน
ต่างประเทศนั้นจะต้องมีการขออนุญาตจากศาลเสียก่อน หากศาลอนุญาตแล้วถึงจะฟ้องเพื่อ
ดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ แต่หากศาลไม่อนุญาตก็จะต้องแยกกันฟ้องเป็นคนละคดีกัน